

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ІНОЗЕМНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Міжнародний бізнес - надзвичайно важлива сфера міжнародних економічних відносин, що ґрунтується на можливості отримання прибутку від міждержавних ділових операцій шляхом здійснення прямих іноземних інвестицій. Розвиток національної економіки значною мірою залежить від рівня та якості управління процесом залучення іноземного капіталу, що проявляється у формах та методах залучення і використання іноземних інвестицій. Однією з таких форм є іноземне підприємництво, що впроваджує нові технології, стимулює процес вітчизняного виробництва конкурентоспроможної продукції, полегшує її вихід на міжнародні ринки.

Відповідно законодавству України [1, ст. 117] іноземним підприємством є унітарне або корпоративне підприємство, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб. Тобто виключною особливістю функціонування таких економічних суб'єктів є іноземна власність на капітал статутного фонду.

У 2012 р. в економіку України іноземні інвестори вклали 6,013 млрд. дол. США прямих інвестицій, що на 7,2% менше показника 2011 р. Загальний обсяг ПІІ в економіку України на 1.01.2013 р. становив 54,462 млрд. дол. США, що на 8,2% більше порівняно з обсягами інвестицій на початок 2012 р., і з розрахунку на одного українця становить 1199 дол. США. Інвестиції спрямовуються, перш за все, у вже розвинені сфери економічної діяльності, зокрема в промисловості зосереджено 32% загального обсягу ПІІ, у фінансових установах - 29,8%. Інвестиції надходили із 130 країн світу. Основними країнами-інвесторами залишаються Кіпр - 17,275 млрд. дол. США, Німеччина - 6,317 млрд., Нідерланди - 5,169 млрд., Росія - 3,786 млрд. [2] Основними видами залучення інвестицій є грошові внески, рухоме й нерухоме майно.

Стаття 3 Закону України «Про режим іноземного інвестування» [3] визначає, що однією з форм здійснення іноземного інвестування в Україні є спільне підприємство (СП), тобто часткова участь іноземних інвесторів у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними та фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств. Найбільша концентрація СП спостерігається в м. Київ, де їх зареєстровано станом на 01.01.2013 р. 976 одиниць. Загалом в Україні функціонує 4954 СП. [2] Більшість СП, створених в Україні, є невеликими. їх внесок у розвиток національної економіки є несуттєвим, неспроможним розв'язати її складні проблеми, що сформувались в процесі реформування і розвитку ринкових відносин.

Спільні підприємства в порівнянні з іноземними - безпечніша форма, тому що в їх створенні й розвитку бере участь національний підприємець. В результаті рівень господарського ризику для іноземного інвестора знижується, частина прибутку залишається в країні. Слід зауважити, що в середньому в Україні іноземних підприємств створювалось у 2 рази менше, ніж спільних. Станом на 01.02.2013 р. кількість іноземних підприємств становить 2173. Загалом частка іноземних інвестицій у капітальних вкладеннях, що спрямовуються на розвиток вітчизняної економіки, становить нині лише 4%.

На сьогодні на українському ринку присутні більше 30 світових ТНК, зокрема McDonalds, Nestle, Coca-Cola, Metro Cash & Carry, British American Tobacco, Procter&Gamble. Їх капітал в основному сконцентрований у харчовій та тютюновій промисловості, торгівлі,

фінансах, енергетиці, тобто в галузях зі швидкою оборотністю капіталу й забезпеченими ринками збуту, і, на жаль, не у виробництві. Крім того, в країні функціонує близько 7 тис. філій іноземних ТНК, що становить менше 1% від загальної кількості філій ТНК у світі [4].

Основними причинами, що гальмують надходження іноземних інвестицій, є негаразди макроекономічної політики держави і нерозробленість юридичних законів, які мають захищати інтереси інвесторів, і в першу чергу - іноземних. Також, крім загальних причин, що перешкоджають залученню іноземного капіталу в Україну, існують такі перешкоди: слабе інформаційне забезпечення іноземних інвесторів про потенційні можливості інвестування; нерозвиненість фондового ринку, перш за все, організованого; невдосконаленість процедури оформлення іноземних інвестицій; порівняно високі податки і незначні інвестиційні пільги; недостатній рівень страхування політичного й економічного ризику; негативний міжнародний рейтинг України; відсутність політичної відповідальності держави; нестабільність нормативно-правової регламентації підприємницької діяльності; бюрократія і корупція.

В той же час, Україна володіє сприятливими умовами для іноземних інвесторів, зокрема це географічне положення в Європі, велика чисельність населення, сприятливі природні умови, великий за розмірами ринок, нерозвинута виробнича і соціальна інфраструктура, високий рівень освіти населення, високий рівень кваліфікації робочої сили, у тому числі інженерно-технічних працівників, відносно низький рівень заробітної плати.

Однак, поки недоліки перевищують переваги, що підтверджується нестабільністю інвестиційного процесу в країні, адже рівень довіри інвесторів до ринку України стабільно низький. За рівнем інвестиційної привабливості СБА оцінила Україну в 2012р. в 2,19 балів з 5 можливих, а відповідно рейтингу Doing Business-2012 Україна зайняла загальне 152 місце, по відкритості бізнесу 112, по захисту прав інвесторів 111 з 183 країн світу [5]. Позитивних зрушень, які й відбулися (відміна вимоги про мінімальний капітал для реєстрації підприємств, скасування правила про обов'язкове нотаріальне засвідчення установчих документів, спрощення сплати податків шляхом впровадження електронної звітності для середніх і великих підприємств) поки не достатньо. На думку Світового банку регуляторна база в Україні в 2012р. поліпшилася [5], однак місцеві підприємці все ще змушені витратити сотні днів, очікуючи на результати стандартних процедур, які стосуються бізнесу. Реформи, здійснені Україною у сферах реєстрації підприємств, оподаткування та передачі майна, нівелюються боротьбою підприємців з обтяжливим регулюванням в сфері будівництва та підведення електроенергії.

Отже, створення іноземних та спільних підприємств на території України має забезпечити позитивні ефекти, утім інтенсивність цього процесу неабияк залежить від державної політики щодо підтримки та стимулювання розвитку форм міжнародного співробітництва. Ідеться передусім про державну підтримку й переваги в оподаткуванні саме тим спільним та іноземним підприємствам, які використовують прогресивні технології й виробляють продукцію, спроможну замінити імпорт і конкурувати на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 - № 435-IV (Редакція станом на 19.01.2013).
2. Зовнішньоекономічна діяльність. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР (Редакція станом на 16.12.2012)
4. Литвинюк О. В. Сучасний стан транснаціональних корпорацій на українському ринку. // Модернізація та суспільний розвиток економіки країни: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Сімферополь, 25-26 січня 2013 року) / Наукове об'єднання «Economies». - Сімферополь: НО «Economies», 2013. - С. 11-14.
5. Инвестиции & Украина. // Investor Relations Agency. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ua-ir.com.ua/ru/investments>